

Utlåtande 2008:44 RIV (Dnr 414-1759/2001)

Elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens möten

Motion av Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) (2001:81)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2001:81) av Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp)
anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) har lämnat en motion den 3 december 2001 om elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens sammanträden. I motionen föreslås att elever ges rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden.

Beredning

Ärendet har remitterats till utbildningsnämnden.

Mina synpunkter

Dialog med elever och föräldrar är central i många av de beslut som rör skolan. Det är angeläget att såväl politiska företrädare som förvaltning visar lyhördhet och öppenhet inför synpunkter från elever, föräldrar och personal. I

dialogen finns möjlighet att ställa frågor, diskutera och ha synpunkter som är värdefulla att tillvarata.

Elevinflytande i skolan ger träning i demokratiska arbetsformer, värderingar och ideal. Möjligheten att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever i Stockholms skolor.

Kommunallagen medger inte generell närvaro- och yttranderätt för elevrepresentanter så som föreslås i motionen. Elevrepresentation kan endast medges från möte till möte.

Hur formerna för dialogen ska utformas är något som bör vara en levande diskussion. Självklart är det angeläget att beslutsfattare i alla partier har en god och öppen dialog med elever och föräldrar. Ungdomsparlamentet för gymnasieskolan är ett exempel på praktiskt demokratiarbete och möte mellan elever och beslutsfattare.

Utbildningsförvaltningen har kommit överens med föräldraföreningen FISS om regelbundna möten och avser att tillsammans med elevorganisationerna skapa former för dialog.

Möjligheten för elever att påverka och delta i dialog är dock som allra störst på den enskilda skolan. Elevers möjlighet till inflytande och möjlighet till påverkan regleras i såväl skollagen som läroplanerna.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2001:81) av Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) om Elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens möten.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Uppdra åt utbildningsnämnden att pröva möjligheten för representanter från de två samarbetsorganisationerna för elevråd på gymnasie- och grundskolenivå, SECO och SVEA, att ges närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens möten.
2. Därutöver anför följande.

Motionens utgångspunkt är huruvida representanter för eleverna i Stockholm skolor ska beredas möjlighet att delta och yttra sig vid Utbildningsnämndens sammanträden och där även ha yttranderätt.

På utbildningsnämndens sammanträden har representanter för skolpersonalen närvarorätt genom de fackliga organisationerna. Detta är självklart då besluten som fattas i nämnden i hög grad rör de anställdas arbetssituationer. Skolorna är inte bara den anställda personalens arbetsplats, utan också elevernas. Det är därför av stor vikt att även elevrepresentanter får möjlighet att närvara vid nämndmötena och därmed få mer information och ökat inflytande.

De anställdas representanter utses utifrån de fackliga organisationerna. Ett liknande system skulle kunna tillämpas när elevrepresentanter utses. Eleverna är organiserade i skolorna genom elevråd. Många av de elevråd som finns på skolorna i Stockholm är anslutna till någon av de två centrala samarbetsorganisationerna som sammansluter elevråd i Sverige, SVEA och SECO. Närvarorätt skulle kunna ges till representanter från dessa organisationer.

I sina synpunkter hänvisar borgarrådet till att elevernas möjlighet till påverkan främst finns på det lokala planet, i skolan, och eventuellt via det Ungdomsparlament som genomförs i Stockholms skolor. Dessa två saker i sig, besvarar inte den ursprungliga frågan angående närvarorätt vid nämndens sammanträden.

De fackliga organisationerna och deras representanter har naturligtvis en särställning när det gäller möjlighet till delaktighet och inflytande över nämndens verksamhet. Skolan är dock även elevernas arbetsplats och även elevrepresentanter bör få möjlighet att närvara vid nämndmötena och därigenom få mer information och ökat inflytande.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen
2. därutöver anföra följande:

Att elevrepresentanter ska kunna delta på utbildningsnämndens möten borde ses som något självklart idag. Det räcker inte att hävda att kommunallagen inte tillåter elevrepresentation. Om viljan finns, går det att utforma ett system där elevrepresentanterna alltid finns närvarande. Huvudproblemet är att majoriteten inte verkar tycka att eleverna har där att göra, trots att det är deras vardag nämnden beslutar om. Ökat elevinflytande är en viktig del i utbildningen för att främja demokratin. Det är också ett led i att verkligen lyssna till dem som berörs och påverkas av politiska beslut och även låta deras uppfattning och åsikter påverka besluten.

Borgarrådet hänvisar till Ungdomsparlamentet, som idag inte har något samarbete med nämnden, och inte heller finns med i varken verksamhetsplan eller verksamhets-

berättelse. De legitima elevrepresentanterna är elevrådsorganisationerna, och det är dessa nämnden bör ha samarbete med.

Det stämmer att det är på skolan och i klassrummen som inflytande ska ske. Men inte heller lärarrepresentanterna yttrar sig på nämndens möte, så hela skolan blir utanför nämndens beslut. Frågan handlar om inkludering, transparens, och att öppna upp processen. Detta har inte direkt varit majoritetens paradgren. Den gigantiska centraliseringen av utbildningsfrågorna har snarare fått motsatt effekt, och det är beklagligt ur stockholmarnas synvinkel.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Rekommendera utbildningsnämnden att införa öppna sammanträden, vilket ger elever, föräldrar och andra intresserade möjlighet att närvara vid nämndens sammanträden.
2. Rekommendera utbildningsnämnden att vid varje sammanträde adjungera elevrådsrepresentanter att närvara på sammanträdet med yttranderätt.
3. Därutöver vill vi framföra följande.

Enligt kommunallagen kan en nämnd besluta att ha öppna möten om fullmäktige så beslutat. I Stockholm kan varje nämnd avgöra om den vill ha öppna sammanträden. Vi har i en tidigare skrivelse till utbildningsnämnden föreslagit att öppna sammanträden ska införas och även kunna förläggas i olika delar av staden.

Tyvärr har det blivit ännu viktigare med öppna möten i utbildningsnämnden sedan grundskolorna centraliserades och möjligheten till insyn och dialog via stadsdelsnämnderna har försvunnit. Idag möts elever, föräldrar och andra intresserade av slutna sammanträdesrum när de vill ha insyn i besluten som rör skolan - alltifrån förskoleklass till komvux. Politikernas fjärmande från elever och föräldrar har tillsammans med den tilltagande privatiseringen av skolväsendet inneburit att den kommunala demokratin har krympt väsentligt.

På utbildningsnämndens sammanträden har personalen närvarorätt via sina fackliga organisationer, vilket är självklart eftersom besluten många gånger påverkar de anställdas arbetsförhållanden. Skolorna är både personalens och elevernas arbetsplats, och det är därför av stor vikt att även elevrepresentanter kan närvara och få information vid nämndmöten.

Självklart måste elevrepresentanterna även kunna yttra sig i nämnden, framföra synpunkter och ställa frågor. Det rättsfall som åberopas mot en generell närvaro- och yttranderätt för elevrepresentanter är snart 40 år gammal. Kommunallagen bör snarast ändras om den fortfarande är ett hinder för elevinflytande. I väntan på en lagändring kan elevernas rätt att yttra sig säkras genom att nämnden vid varje sammanträde beslutar att adjungera elevrepresentanter. Även andra som kan ha viktiga synpunkter kan adjungeras vid behov.

De anställdas representanter utses av sina fackliga organisationer. Ett liknande system skulle kunna användas när elevernas representanter utses. Eleverna är organiserade i elevråd, som i många fall tillhör SVEA eller SECO, de två centrala samarbetsorganisationerna för elevråd i Sverige. Närvarorätt skulle kunna ges till representanter från dessa organisationer.

Elevrepresentanter bör också kunna inbjudas till förmöten med nämndens presidium, där man kan gå igenom dagordningen, eleverna kan få svar på frågor och framföra vilka ärenden de har synpunkter på. Nämnden har därefter vid varje sammanträde möjlighet att besluta om adjungering av elevrepresentanterna med yttranderätt under hela sammanträdet eller i de ärenden som eleverna har synpunkter på.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2001:81) av Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 5 mars 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Lotta Edholm

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Tomas Rudin, Roger Mogert, Teres Lindberg och Malte Sigemalm* (alla s) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) har lämnat en motion om elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens sammanträden. I motionen föreslås att elever ges rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2002 att som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Maria Hassan m fl (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Margareta Olofsson m fl (v), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Marie Egnell (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har, efter yttrande från stadens jurister, kommit fram till följande beträffande möjligheten att adjungera elevrepresentanter till utbildningsnämnden: Det förefaller som ett sådant generellt förbud som avses i motionen inte kan tas utan en ändring i kommunallagen.

I kommentarerna till kommunallagen står: Det krävs enhällighet och att närvaron begränsas till det aktuella sammanträdet för att någon annan utomstående än de som räknas upp i 19 § skall få närvara. ...Beslut om elevrepresentation i skolstyrelse har upphävts då det inte varit enhälligt och avsett obestämd framtid, RÅ 1969 ref 51.

Det RÅ-fall som det refereras till i texten rör en skolstyrelse i Köpings kommun, vilken beslutat att tillåta elevrepresentation vid sina sammanträden. Målet togs upp i regeringsrätten och där fastställdes det, att skolstyrelsens sammanträden inte är offentliga. Elevrepresentation kan endast medges från möte till möte.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Maria Hassan m fl (s) enligt följande

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta att som svar på remissen föreslå kommunfullmäktige besluta att utbildningsnämndens sammanträden skall vara öppna – i de delar som inte omfattas av sekretess Det är svårt att förstå att juristerna menar att man inte kan adjungera elevföreträdare till nämndens sammanträden samtidigt som huvuddelen av stadens nämnder (stadsdelsnämnderna) regelmässigt genomför öppna sammanträden. Om man inte kan adjungera en viss grupp till nämndens möten föreslår vi i så fall att utbildningsnämndens sammanträden blir öppna på samma sätt som i stadsdelsnämnderna. I det fall att sekretessbelagda ärenden skall behandlas läggs de sist på föredragningslistan så att obehöriga kan lämna sammanträdesrummet.

Reservation anfördes av Margareta Olofsson m fl (v) enligt följande

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta att

1. följande yttrande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på motion av Christopher Ödmann (mp) och Rebwar Hassan (mp) angående elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens möte

2. utbildningsnämnden beslutar för egen del att till kommande utbildningsnämnd bjuda in och adjungera elevrådsrepresentanter med yttranderätt

Enligt kommunallagen kan en nämnd besluta att ha öppna möten om fullmäktige så beslutat. I Stockholm kan varje nämnd avgöra om den vill ha öppna sammanträden. En skrivelse om öppna nämndsammanträden har inlämnats till utbildningsnämnden. Med öppna nämndsammanträden får elevrepresentanter möjlighet att närvara även om de inte får yttranderätt.

Nämnden kan sedan vid varje sammanträde välja att adjungera elevrådsrepresentanter, och ibland även barnomsorgspersonal, lärare och andra vars synpunkter kan vara viktiga att ha med. Även om lagen, enligt lagens kommentarer, inte ger utrymme för att ständigt adjungera personer kan nämnden inför varje sammanträde adjungera särskilt sakkunniga, dit naturligtvis de som är aktiva i stadens verksamhet är. Det är eleverna som är experter på sitt eget lärande.

Som ett första steg kan utbildningsnämnden bjuda in och adjungera elevrådsrepresentanter för att tillsammans med dem diskutera hur formerna för ett elevinflytande skulle kunna se ut. Kanske är det en bättre form att ha ett kortare förmöte med olika representanter för verksamheterna?

Utbildningsförvaltningen hänvisar till en över 30 år gammal dom i regeringsrätten. Sedan den domen har vissa förutsättningar ändrats, bl.a. har kommunerna fått rätt att besluta om offentliga sammanträden. En ny prövning av adjungeringar för en längre tid skulle därför kunna få ett helt annat utslag i regeringsrätten”

Reservation anfördes av Marie Egnell (mp) enligt följande

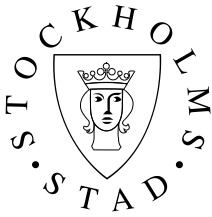
Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta att

1. Bifalla motionen

2. I övrigt anför följande

Att elevrepresentanter ska kunna delta på utbildningsnämndens möten borde ses som något självklart idag. Det råder stor enighet bland de olika partierna att insynen och brukarinflytandet ska öka i staden. Detta borde också gälla elevernas möjligheter så att de kan vara med på t.ex. utbildningsnämndens möten. Ökat elevinflytande är också en viktig del i utbildningen för att främja demokratin. Det är också ett led i att verkligen lyssna till dem som berörs och påverkas av politiska beslut och även låta deras uppfattning och åsikter påverka besluten. Ökad möjlighet att påverka kan ske på flera sätt. Ett sätt är att elever deltar i skolstyrelserna. Ett annat sätt är att elever och elevrådsrepresentanter tillfrågas när förändringar föreslås införas på skolorna.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2001:81

2001:81

Motion av Christopher Ödmann och Rebwar Hassan (båda mp) om elevrepresentanters närvaro- och yttranderätt vid utbildningsnämndens möten

Att öka elevinflytandet i skolan är en viktig del i utbildningen för att främja demokratin i vårt land. Det är också ett led i att verkligen lyssna till dem som berörs och påverkas av politiska beslut och även låta deras uppfattning och åsikter påverka besluten. I staden är vi överens om att det s.k. brukarinflytandet i verksamheterna ska öka. Detta kan göras genom att elever deltar i skolstyrelserna på olika sätt. Det kan också göras genom att elever och elevrådsrepresentanter tillfrågas när förändringar föreslås införas på skolorna.

Något som vore ett viktigt och stort steg framåt för elevinflytandet vore om elever eller elevrådsrepresentanter gavs närvarorätt och yttranderätt på utbildningsnämndens möten och sammanträden.

I stadsdelsnämnderna finns elevråd som tillfrågas när frågor som berör eleverna tas upp till beslut. För stadens centrala skolpolitiker vore närvaro av elevrepresentanter på nämndmötena av stor nytta för att stadens skolpolitik ska kunna bli så bra som möjligt.

Med anledning av ovanstående föreslår vi kommunfullmäktige besluta att

1. elevrådsrepresentanter ges närvarorätt på utbildningsnämndens möten
2. elevrådsrepresentanter ges yttranderätt på utbildningsnämndens möten.

Stockholm den 3 december 2001

Christopher Ödmann

Rebwar Hassan